

Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss

UZNAWALNOŚĆ EFEKTÓW POZAFORMALNEGO I NIEFORMALNEGO KSZTAŁCENIA WEDŁUG OPINII STUDENTÓW STUDIÓW LICENCJACKICH NA KIERUNKU ZARZĄDZANIE – WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

RECOGNITION OF EDUCATION EFFECTS OBTAINED IN THE INFORMAL AND NON-FORMAL SYSTEM IN THE OPINION OF MANAGEMENT STUDENTS – RESULTS OF THE SURVEY-BASED RESEARCH

Katedra Finansów Przedsiębiorstw, Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku
ul. Dolna Brama 8, 80-821 Gdańsk, e-mail: ppqq@poczta.onet.pl, gvoss@wp.pl

Summary. The decision of the European Commission obliges all of the EU member states to prepare and implement the process of recognising the effects of education obtained in non-formal and informal systems in higher education. The progress is varied in different countries and Poland is preparing to create the procedures and implement the changes. The aim of the paper is to present the results of the survey conducted among the students of Management regarding the possibilities and means of implementing the process of education outputs recognition.

Słowa kluczowe: badanie ankietowe, edukacja, kształcenie pozaformalne i nieformalne, uznawalność efektów kształcenia.

Key words: education, non-formal and informal education, recognition of education outcomes, survey.

WSTĘP

Zmiany w szkolnictwie wyższym spowodowane wprowadzeniem krajowych ram kwalifikacyjnych (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r.) nadały kształceniu na poziomie wyższym nowy wymiar przez określenie efektów kształcenia (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011 r.). Opracowanie efektów kształcenia ma na celu określenie zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakie powinien nabyć student w ramach kształcenia formalnego, tj. kształcenia realizowanego bezpośrednio przez uczelnie wyższe, zarówno publiczne, jak i niepubliczne. Należy jednak pamiętać, że poza kształceniem formalnym istnieje na rynku usług edukacyjnych także kształcenie pozaformalne i nieformalne. Pojęcia te można zdefiniować w następujący sposób (Terminology of European education... 2008; Eaton 2010):

Kształceniem pozaformalnym jest uczenie się, które wynika z działań zaplanowanych, ale w sposób oczywisty niezamierzonych jako część procesu kształcenia (w kategoriach celów edukacyjnych, czasu przeznaczanego na naukę lub wsparcia dydaktycznego). Jego efektem jest uczenie się. Działanie takie jest intencjonalne z punktu widzenia uczącego się. Zwykle nie prowadzi do wydania świadectwa. Przykładem kształcenia pozaformalnego są np. kursy i szkolenia w miejscu pracy oraz kursy języków obcych.

Kształcenie nieformalne jest natomiast uczeniem wynikającym z działań związanych z pracą, życiem rodzinnym lub spędzaniem czasu wolnego. Jest niezorganizowane, nieustrukturyzowane pod względem celów, czasu trwania, wsparcia pedagogicznego. Jest nieintencjonalne z punktu widzenia uczącego się i nie prowadzi do certyfikacji.

Problem uznawalności efektów kształcenia zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym jest w naszym kraju problemem nowym. Nie został on jeszcze uregulowany przepisami prawa, choć w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego trwają już prace w tym zakresie. Przygotowano projekt zmian art. 170 Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, wprowadzający rozwiązania, jakie powinny przyjąć uczelnie w zakresie uznawalności efektów kształcenia. Projekt ten zakłada, że procesem uznawalności efektów kształcenia zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym mogą zostać objęte osoby mające doświadczenie zawodowe, w tym pięć lat w przypadku osób ubiegających się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia lub jednolite magisterskie i trzy lata od ukończenia studiów pierwszego stopnia w wypadku osób ubiegających się o przyjęcie na studia drugiego stopnia. Ponadto osoba ubiegająca się o potwierdzenie efektów kształcenia nie może w ten sposób uzyskać więcej niż 50% puli punktów ECTS przypisanych do danego programu kształcenia. Rząd przyjął również dokument strategiczny *Perspektywa uczenia się przez całe życie* (2011), w którym wytycza kierunki polityki, obejmującej działania na rzecz uczenia się w różnych formach (kształcenie formalne, pozaformalne i nieformalne) oraz na wszystkich etapach życia (kształcenie ustawiczne). W tym miejscu należy również podkreślić, że wdrożenie uznawalności efektów kształcenia wynika z zalecenia Rady Unii Europejskiej z 5 września 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (COM(2012) 485 final 2012/0234 (NLE)). Zgodnie z nim kraje Unii Europejskiej powinny zapewnić do 2015 r. powstanie krajowych systemu uznawalności efektów kształcenia. Konieczne jest więc szybkie przygotowanie i wprowadzenie odpowiednich rozwiązań.

Ze względu na innowacyjny charakter problemu uznawalności efektów kształcenia pozaformalnego i nieformalnego¹ stał się on przedmiotem szczegółowych badań w ramach projektu innowacyjnego pt. „PI – Nowy model kształcenia – uznawanie efektów kształcenia pozaformalnego i nieformalnego w kształceniu na poziomie wyższym na kierunku Zarządzanie, realizowanego przez Wyższą Szkołę Bankową w Gdańsku i współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu przewidzianego na lata 2012–2015 jest opracowanie i wdrożenie całościowego modelu uznawalności efektów kształcenia pozaformalnego i nieformalnego w szkolnictwie wyższym, obejmującego modele: prawny, organizacyjny oraz narzędziowy. Przy jego stworzeniu pracuje zespół ekspertów z kilku uczelni wyższych w Polsce.

W ramach pracy zespołu ekspertów przeprowadzono badanie wśród studentów kierunku zarządzanie w celu poznania ich opinii na temat możliwości wdrożenia w szkolnictwie wyższym procesu uznawalności efektów kształcenia. Celem referatu jest przedstawienie wyników tego badania.

¹ Problem ten nie był w Polsce przedmiotem szczegółowych badań. Autorzy przeprowadzili badanie wśród pracodawców w celu poznania ich opinii na temat możliwości wdrożenia procesu uznawalności efektów kształcenia w szkolnictwie wyższym, a jego wyniki były prezentowane na konferencji naukowej w Rzymie. Szerzej: Prewysz-Kwinto i Voss (2013).

CHARAKTERYSTYKA I METODYKA PRZEPROWADZONEGO BADANIA

Badanie przeprowadzono w ramach projektu innowacyjnego pt. „PI – Nowy model kształcenia – uznawanie efektów kształcenia pozaformalnego i nieformalnego w kształceniu na poziomie wyższym na kierunku Zarządzanie”. Do udziału w badaniu zaproszono studentów trzeciego roku studiów niestacjonarnych kierunku zarządzanie studiujących na uczelniach publicznych i niepublicznych w całej Polsce. Badanie przeprowadzono w grudniu 2012 r. z wykorzystaniem metody ankietowej. Rozdane respondentom kwestionariusze badawcze składały się z dwóch części:

- pierwszej, obejmującej 10 pytań, która miała dostarczyć opinii studentów na temat możliwości uznawania w szkolnictwie wyższym wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych w nieformalnym i pozaformalnym systemie kształcenia;
- drugiej, tzw. metryczki, która miała dostarczyć podstawowych informacji dotyczących osób biorących udział w badaniu, tj. ich płci, wieku, stażu pracy czy aktualnego statusu zawodowego.

Pytania zawarte w kwestionariuszu badawczym miały zamknięty lub otwarty charakter. Część z nich wymagała udzielenia tylko odpowiedzi „tak” lub „nie”. Jednak w wielu przypadkach respondent był proszony o wybór jednego lub kilku wariantów spośród tych, które zostały przedstawione. Tam, gdzie to było możliwe i wydawało się zasadne, pozostawiano respondentom swobodę wyrażenia własnych opinii. Przy opracowywaniu wyników badania wykorzystano metody statystyczne, ze szczególnym uwzględnieniem wskaźnika struktury.

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ GRUPY

Do udziału w badaniu przystąpiło 1000 studentów, których poproszono o wypełnienie kwestionariuszy ankietowych. Zdecydowaną większość respondentów stanowiły osoby w wieku 21–30 lat (83,2%), studiuje na uczelniach niepublicznych (76,2%). Wśród respondentów dominowali również studenci pracujący zawodowo (69,5%), ze stażem pracy wynoszącym 2–5 lat (51,9%). Pod względem płci badana grupa nie była zróżnicowana. Nieznacznie dominowały kobiety, których udział wyniósł 54,5%, mężczyźni zaś stanowili 45,5%. Szczegółowo informacje, dotyczące osób biorących udział w badaniu, przedstawiono w tabeli 1.

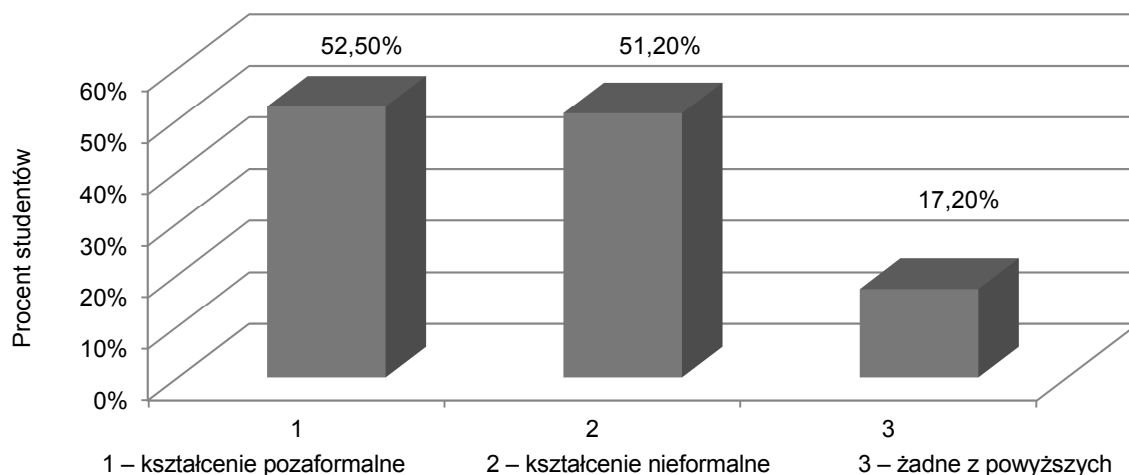
Tabela 1. Charakterystyka respondentów

Cecha		N	%	Cecha		N	%
Płeć	kobieta	545	54,50	Aktualny status zawodowy	pracuje	695	69,50
	mężczyzna	448	44,80		nie pracuje	295	29,50
	brak odpowiedzi	7	0,70		brak odpowiedzi	10	1,00
Uczelnia	publiczna	224	22,40	Staż pracy	do 1 roku	108	10,80
	niepubliczna	762	76,20		1–5 lat	519	51,90
	brak odpowiedzi	14	1,40		6–10 lat	205	20,50
Wiek	do 20 lat	13	1,30	11–15 lat	41	4,10	
	21–30 lat	832	83,20	16–20 lat	17	1,70	
	31–40 lat	125	12,50	powyżej 20 lat	12	1,20	
	powyżej 40 lat	22	2,20	jeszcze nie pracowałem	79	7,90	
	brak odpowiedzi	8	0,80	brak odpowiedzi	19	1,90	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania.

WYNIKI PRZEPROWADZONEGO BADANIA

Rozpoczynając omówienie wyników przeprowadzonego badania, należy zauważyć, że posiadanie wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym lub systemie nieformalnym potwierdziło ponad 50% respondentów (rys. 1). Jedynie 17% badanych zadeklarowało, że nie ma żadnej z wymienionych kompetencji.

Rys. 1. Udział respondentów mających kwalifikacje zdobyte w pozaformalnym i nieformalnym systemie kształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania.

Analizując uzyskane odpowiedzi, należy zauważyć, że odsetek osób potwierdzających posiadanie kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym i nieformalnym rósł wraz z wiekiem respondentów. W wypadku kształcenia pozaformalnego odsetek ten dla osób najmłodszych (do 20 lat) wyniósł zaledwie 25%, dla osób w wieku 31–40 już 62,5%, a dla osób powyżej 40 lat aż 72,7%. Posiadanie kwalifikacji zdobytych w systemie nieformalnym potwierdzało natomiast 38,5% respondentów poniżej 20. roku życia oraz prawie 60% respondentów w wieku 31–40 i powyżej 40 lat. Podobnie odsetek osób wskazujących posiadanie kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym rósł wraz ze stażem pracy respondentów, osiągając w przypadku osób pracujących dłużej niż 20 lat prawie 92%. Nie zaobserwowano natomiast różnic w odpowiedzi na to pytanie w zależności od płci respondentów. W każdym wypadku posiadanie kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym lub systemie nieformalnym wskazywało około 50% badanych kobiet i 50% badanych mężczyzn.

Biorąc udział w badaniu studentów, którzy pracowali już zawodowo, zapytano, czy zakres obowiązków w ramach wykonywanej pracy był lub jest powiązany z ich kierunkiem studiów. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło aż 63,9% respondentów, co wskazuje, że mogą oni mieć już pewną wiedzę i umiejętności zbieżne z treściami programowymi przedmiotów realizowanych na studiach. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 67% kobiet i 61,5% mężczyzn, a także 59,4% studentów uczelni publicznych i 65,1% studentów uczelni niepublicznych.

Respondentów poproszono również o odpowiedź na pytanie, czy treści programowe przedmiotów realizowanych na studiach pokrywają się z ich wiedzą i umiejętnościami zdobytymi w systemie pozaformalnym lub systemie nieformalnym. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Zgodność treści przedmiotów realizowanych na studiach z wiedzą i umiejętnościami studentów zdobytymi w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym

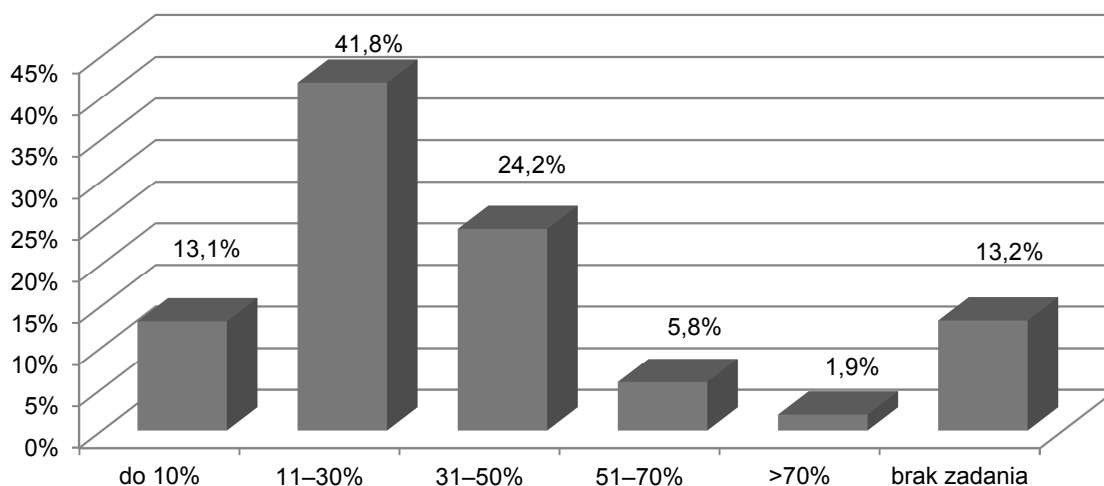
Wariant odpowiedzi	Udział, %
Tak, w przypadku kilku przedmiotów	63,20
Tak, w przypadku wielu przedmiotów	23,40
Nie	13,00
Trudno powiedzieć	0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania.

Prawie dwie trzecie respondentów potwierdziło, że ich wiedza i umiejętności zdobyte w systemie innym niż formalny pokrywają się z treściami kilku przedmiotów realizowanych na studiach, natomiast prawie jedna czwarta uważa, że kompetencje te dotyczą wielu przedmiotów. Analizując bardziej szczegółowo uzyskane odpowiedzi, należy podkreślić, że odsetek osób wskazujących pierwszą odpowiedź był podobny (oscylował wokół 60%) bez względu na wyróżnione w badaniu cechy respondentów. Podobnie odsetek osób wskazujących odpowiedź drugą, zgodnie z którą posiadana wiedza i umiejętności pokrywają się z treściami programowymi wielu przedmiotów realizowanych na studiach, we wszystkich analizowanych grupach oscylował wokół 20–25%. Nieco wyższe wartości zanotowano tylko dla grupy osób w wieku 31–40 lat (29,5%) oraz dla osób ze stażem pracy większym niż 21 lat (aż 41,7%).

Badanych respondentów zapytano również, czy w trakcie studiów podejmowali już próbę wcześniejszego zaliczenia przedmiotu na podstawie posiadanych kwalifikacji zdobytych w systemie pozaformalnym lub systemie nieformalnym. Odpowiedź pozytywną uzyskano w przypadku zaledwie 13,9% respondentów. Byli to przede wszystkim studenci w wieku powyżej 31 lat oraz z dłuższym stażem pracy. Należy zaznaczyć, że aż w trzech czwartych przypadków przedmiot został zaliczony.

Badanych respondentów zapytano również, jaki procent przedmiotów realizowanych na studiach wyższych może zostać zaliczony na podstawie posiadanych kwalifikacji zdobytych w systemie nieformalnym i systemie pozaformalnym. Uzyskane odpowiedzi zostały zaprezentowane na rys. 2.

Rys. 2. Procent przedmiotów, jakie można zaliczyć na podstawie kwalifikacji zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania

Zdaniem aż 42% badanych procesem uznawalności efektów kształcenia może być objętych maksymalnie 11–30% przedmiotów. Analizując bardziej szczegółowo uzyskane odpowiedzi, należy wskazać, że nie zaobserwowano różnic ze względu na płeć respondentów oraz ich aktualny status zawodowy. Istotne różnice zauważono natomiast ze względu na typ uczelni. Studiujący na uczelniach niepublicznych okazali się bardziej restrykcyjni w tym zakresie i częściej wybierali odpowiedź pierwszą (do 10% przedmiotów) – 13,8% wskazań i drugą (11–30% przedmiotów) – 45,6% niż studenci uczelni publicznej – odpowiednio, 9,4% i 30,6% wskazań. W wypadku odpowiedzi trzeciej (31–50% przedmiotów), czwartej (51–70% przedmiotów) oraz piątej (powyżej 70% przedmiotów) odsetek wskazań dla studentów uczelni publicznych był wyższy niż dla studentów uczelni niepublicznych. Wynosił on dla studentów uczelni publicznych, odpowiednio, 25,6%, 11,7% oraz 4,4%, a dla uczelni niepublicznych, odpowiednio, 23,7%, 3,9% oraz 1,1%.

Należy również zauważyć, że odsetek wskazań w przypadku pierwszej odpowiedzi rósł, a dla odpowiedzi drugiej malał wraz z wiekiem respondentów. W przypadku pozostałych odpowiedzi nie obserwowano takich zależności.

Udokumentowanie wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym, mogących stanowić podstawę uznania efektów kształcenia, nie jest łatwe. Dlatego też poproszono badanych o ocenę, które z podanych elementów są ich zdaniem, szczególnie istotne i mogą stanowić podstawę uznania efektów kształcenia, które są mało istotne, a które nieistotne i nie powinny być brane pod uwagę w procesie uznawalności. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Elementy, które mogą lub nie powinny być uwzględniane w procesie uznawalności efektów kształcenia^a

Rodzaj	Istotne, %	Mało istotne, %	Nie należy brać pod uwagę, %
Ukończone kursy i szkolenia	80,4	15,3	3,1
Posiadany certyfikat zawodowy	78,6	17,2	3,3
Staż pracy na danym stanowisku	67,8	27,6	3,9
Zakres obowiązków na stanowisku pracy	65,4	29,5	3,6
Pełnione funkcje (w tym w organizacjach społecznych)	65,4	28,0	5,3
Prowadzenie własnej działalności gospodarczej	65,2	27,6	6,3
Nagrody i wyróżnienia	63,6	28,7	6,3
Referencje, opinie przełożonego	61,2	30,3	6,8
Uczestnictwo w wolontariacie	46,1	45,0	7,4
Prowadzenie gospodarstwa rolnego	45,3	43,8	9,8

^a W tabeli nie uwzględniono osób, które na to pytanie nie udzieliły odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania.

Zdaniem respondentów najbardziej istotnym elementem mogącym stanowić podstawę uznania efektów kształcenia są ukończone kursy i szkolenia oraz posiadany certyfikat zawodowy. Takiej odpowiedzi udzieliło ponad trzy czwarte respondentów. Dwie trzecie wskazało natomiast: staż pracy na danym stanowisku, zakres obowiązków na stanowisku pracy, pełnione funkcje oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Za elementy najmniej istotne uznano uczestnictwo w wolontariacie oraz prowadzenie gospodarstwa rolnego.

Nie należy zapominać, że w praktyce mogą zdarzać się sytuacje, w których student ma wiedzę i umiejętności zdobyte w systemie pozaformalnym lub systemie nieformalnym, ale nie ma żadnych

dokumentów, które mogłyby je potwierdzić, np. znajomość języka obcego. W związku z tym zapytano badanych, czy w takiej sytuacji należałoby umożliwić wcześniejsze przystąpienie do zaliczenia lub egzaminu mimo nieuczestniczenia w zajęciach. Twierdzącej odpowiedzi udzieliła prawie połowa respondentów (47,8%). Odmiennego zdania było 37,4% badanych, a pozostałe osoby (16,3%) nie miały na ten temat zdania.

Zadane respondentom w końcowej części kwestionariusza pytania dotyczyły samego przebiegu procesu uznawalności efektów kształcenia. Studentów zapytano więc, czy regulacje prawne dotyczące tego procesu powinny być tworzone na szczeblu krajowym.

Zdaniem ponad połowy respondentów (53,1%) zasady procesu uznawalności efektów kształcenia powinny być tworzone na szczeblu ogólnopolskim. Odmiennego zdania było 23,6% badanych. Odpowiedzi „nie mam zdania” udzieliło natomiast 23,3% badanych. Uzyskane odpowiedzi były zbieżne dla wszystkich badanych grup.

Badanych zapytano również, kto powinien podejmować decyzję o uznaniu efektów kształcenia zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym. Czy powinny to być uczelnie wyższe, organizacje zewnętrzne (np. pozarządowe), czy może jedne i drugie? Prawie połowa badanych (44,6%) uznała, że decyzja dotycząca uznawalności efektów kształcenia powinna należeć do uczelni wyższych i ich struktur. Zarówno uczelnie wyższe, jak i organizacje zewnętrzne wskazało natomiast 32,3% respondentów, a tylko organizacje zewnętrzne 22,0% badanych. Zdaniem znaczącej większości to uczelnie wyższe powinny podejmować decyzje w sprawie uznawalności efektów kształcenia.

Respondentów uważających, że za proces uznawalności efektów powinna być odpowiedzialna uczelnia wyższa, zapytano następnie, kto w ramach jej struktury powinien podejmować decyzje w tym zakresie. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Odpowiedzialność za proces uznawalności efektów kształcenia w ramach uczelni wyższej

Wariant odpowiedzi	Udział, %
Wykładowca	37,40
Dziekan uczelni	37,40
Kilkuosobowa komisja uczelniana ds. uznawalności	15,70
Rektor uczelni	7,80
Brak odpowiedzi	1,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania.

Zdaniem respondentów decyzja o uznaniu efektów kształcenia powinna być podejmowana bezpośrednio przez wykładowcę lub dziekana uczelni – takiej odpowiedzi udzieliło po 37,4% respondentów. Rzadziej wskazywano kilkuosobową komisję uczelnianą ds. uznawalności lub rektora uczelni. Szczegółowa analiza uzyskanych odpowiedzi pokazuje, że studenci uczelni niepublicznej częściej wskazywali wykładowcę (38,4%) lub dziekana (40,3%) niż studenci uczelni publicznych – odpowiednio, 34,2% i 21,9% wskazań. Odwrotną sytuację zaobserwowano w przypadku pozostałych wariantów (tj. komisji ds. uznawalności i rektora uczelni), które częściej były wskazywane przez studentów szkół publicznych (odpowiednio, 31,5% oraz 9,6%) niż szkół niepublicznych (12,4% i 7,6%). Odsetek odpowiedzi wskazujących wykładowcę jako osobę odpowiedzialną za uznanie efektów kształcenia rósł wraz z wiekiem respondentów,

osiągając poziom 25% dla osób poniżej 20. roku życia i 50% dla studentów najstarszych, mających więcej niż 40 lat. Odwrotną tendencję zaobserwowano w przypadku wskazania dziekana uczelni – dla studentów najmłodszych odsetek ten wyniósł 50%, a dla studentów najstarszych już tylko 8,3%.

PODSUMOWANIE

Na podstawie przeprowadzonego wśród studentów trzeciego roku studiów niestacjonarnych kierunku zarządzanie badania ankietowego, dotyczącego możliwości uznania na studiach wyższych wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym, można wyciągnąć następujące wnioski:

Badani studenci potwierdzają, że mają wiedzę i umiejętności zdobyte w pozaformalnym (52%) oraz nieformalnym (51%) systemie kształcenia. Tylko 17% respondentów wskazało, że nie ma takich kompetencji. Aż 85% stwierdza, że treści programowe przedmiotów realizowanych na studiach wyższych pokrywają się z ich wiedzą i umiejętnościami zdobytymi w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym.

Głównymi elementami, mogącymi stanowić podstawę do uznania efektów kształcenia, są: ukończone kursy i szkolenia oraz posiadany certyfikat zawodowy. Za elementy najmniej istotne uznano prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz uczestnictwo w wolontariacie. Ponadto zdaniem prawie połowy (48%) respondentów w sytuacji braku dokumentów potwierdzających wiedzę i umiejętności zdobyte w systemie pozaformalnym i systemie nieformalnym należałoby umożliwić przystąpienie do egzaminu mimo nieuczestniczenia w zajęciach.

Procesem uznawalności efektów kształcenia powinna być objęta tylko część przedmiotów realizowanych na studiach. Aż 42% badanych wskazało, że powinno to dotyczyć 11–30% przedmiotów, 24% zaś podało zakres większy, tj. 31–50%. Studenci uczelni niepublicznych okazali się w tym zakresie bardziej restrykcyjni. Częściej niż studenci uczelni publicznych uważali, że proces ten powinien dotyczyć nie więcej niż 30% przedmiotów. Studenci uczelni publicznych wskazywali natomiast odsetek większy niż 30%.

Zasady uznawalności efektów kształcenia powinny być tworzone na szczeblu ogólnokrajowym. Takiego zdania było 53% badanych.

Decyzje dotyczące uznania efektów kształcenia powinny być podejmowane przez uczelnie, a w ramach ich struktur – przez wykładowcę lub dziekana uczelni. Studenci uczelni niepublicznych częściej wskazywali wykładowcę lub dziekana, natomiast studenci uczelni publicznej – komisję ds. uznawalności oraz rektora uczelni.

Uwzględniając zaprezentowane wyniki badania ankietowego, a także zalecenia Rady Unii Europejskiej i prowadzone już prace MNiSW, trudno nie zgodzić się z tym, że proces uznawalności efektów kształcenia pozaformalnego i nieformalnego powinien zostać wdrożony w szkolenictwie wyższym jako jeden z elementów procesu dydaktycznego. Dzięki niemu osoby mające już wiedzę i umiejętności uzyskane w pozaformalnym procesie kształcenia będą się mogły skupić na uzupełnieniu w procesie studiów tylko brakujących efektów niezbędnych do uzyskania dyplomu. Należy jednak zaznaczyć, że zakres procesu uznawalności, jak i procedury z tym związane powinny pozostać w gestii samych uczelni wyższych.

PIŚMIENNICTWO

- COM(2012) 485 final 2012/0234 (NLE).** Wniosek zalecenie rady w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego {SWD(2012) 252 final}, {SWD(2012) 253 final}.
- Eaton S.E.** 2010. Formal, non-formal and informal learning: The case of literacy, essential skills and language in Canada. Calgary, [b.w], 8.
- Prewysz-Kwinto P., Voss G.** 2013. Implementation of the Process of Recognising Education Effects Obtained in Non-Formal and Informal Education Systems in Higher Education Institutions in Poland. JESR 3(7), October, 249–255.
- Perspektywa uczenia się przez całe życie.** 2011. Projekt dokumentu strategicznego. Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji, działający na podstawie Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 13 z dnia 17 lutego 2010 r. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada z 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Klasyfikacyjnych.** DzU z 2011 r., nr 253, poz. 1520.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada z 2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia.** DzU z 2011 r., nr 253, poz. 1521.
- Terminology of European education and training policy.** CEDEFOP. 2008. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.** DzU z 2005 r., nr 164, poz 1356.

